Ochrona ludności
i obrona cywilna

System Ostrzegania Ludności i Obiekty Ochronne w Polsce

Ramy prawne, procedury i infrastruktura na podstawie
Ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej

Prelegent

bryg. dr inż. Piotr Michałek

Zastępca Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej w Kraśniku

Kraśnik 2026

Kontekst zagrożeń z powietrza i ramy prawne ochrony ludności

Podstawę prawną funkcjonowania systemu stanowi Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1907 ze zm.).

1. Definicja Ochrony Ludności (Art. 2 ust. 1)

System składający się z organów administracji publicznej oraz podmiotów wykonujących zadania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa ludności w sytuacjach zagrożeń naturalnych, awarii technicznych i zagrożeń militarnych.

Cele Ochrony Ludności:

- Ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia (w tym zwierząt)
- Ochrona infrastruktury niezbędnej do zaspokojenia potrzeb bytowych
- Ochrona dóbr kultury i środowiska naturalnego

2. Obrona Cywilna (Art. 2 ust. 3)

Realizacja zadań mających na celu ochronę ludności cywilnej przed zagrożeniami wynikającymi z działań zbrojnych i ich następstw. Automatyczna transformacja systemu w stan obrony cywilnej następuje z chwilą ogłoszenia stanu wojennego lub w czasie wojny.

Służby ratownicze i obrona cywilna

Modyfikacja i ciągła gotowość operacyjna struktur ochrony

System Alarmowania i Ostrzegania Ludności

Zintegrowany system wczesnego ostrzegania i alarmowania w Polsce

W Polsce funkcjonuje zintegrowany system wczesnego ostrzegania i alarmowania, oparty na ścisłej koordynacji służb ratowniczych, wojska oraz administracji rządowej i samorządowej.

Państwowa Straż Pożarna

Koordynacja operacyjna systemów ostrzegania oraz prowadzenie działań ratowniczych na terenie całego kraju.

Siły Zbrojne RP

W tym Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych – monitoring zagrożeń militarnych oraz osłona przestrzeni powietrznej.

Rządowe Centrum Bezpieczeństwa

Analityka i koordynacja na szczeblu centralnym (RCB), odpowiedzialne m.in. za powiadamianie ludności (ALERT RCB).

Centra Zarządzania Kryzysowego

Terenowe organy administracji: wojewodowie, starostowie, wójtowie, burmistrzowie oraz prezydenci miast.

Skład Systemu Wykrywania Zagrożeń

Struktura i podmioty odpowiedzialne za monitoring i ostrzeganie

1. Wykrywanie i alarmowanie o skażeniach

- System powiadamiania wg ustawy o obronie Ojczyzny
- Stacje wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych (koordynacja: Prezes Państwowej Agencji Atomistyki)

2. Nadzór epidemiologiczny

- Sieci i systemy nadzoru epidemiologicznego oraz kontroli chorób zakaźnych
- Nadzór nad systemem: minister właściwy do spraw zdrowia

3. Zagrożenia z powietrza

- System wykrywania i powiadamiania o zagrożeniach uderzeniami z powietrza w ramach obrony powietrznej RP
- Nadzór: Minister Obrony Narodowej

4. Centra Zarządzania Kryzysowego

Systemy wykrywania, alarmowania i wczesnego ostrzegania:

- a) nadzorowane przez centra ministrów i organów rządowych
- b) nadzorowane przez wojewódzkie CZK
- c) nadzorowane przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast

Pozostałe Systemy Nadzoru i Łączności

Uzupełniające elementy systemu wykrywania zagrożeń i ochrony ludności

5. Nadzór Epizootyczny i Żywnościowy

- Systemy nadzoru fitosanitarnego, bezpieczeństwa produktów zwierzęcych i pasz
- Nadzór: ministrowie właściwi ds. rolnictwa, rynków rolnych oraz zdrowia

6. Nadzór Środowiska Naturalnego

- Systemy monitorowania stanu i zagrożeń dla środowiska naturalnego
- Nadzór: minister właściwy ds. klimatu

7. Komunikacja i Łączność Służb

- Systemy komunikacji oraz łączności służb ratowniczych i mundurowych
- Nadzór: minister właściwy ds. wewnętrznych

Systemy wykrywania zagrożeń oraz powiadamiania i alarmowania

Główne elementy SOIA (System Ostrzegania i Alarmowania)

Syreny alarmowe i urządzenia nagłaśniające

Stacjonarne i mobilne syreny emitujące sygnały dźwiękowe o zasięgu lokalnym i regionalnym.

ALERT RCB

System masowego wysyłania wiadomości SMS do osób przebywających na obszarze zagrożenia.

Regionalny System Ostrzegania (RSO)

Aplikacja mobilna oraz komunikaty w telewizji i radiu dostarczające oficjalne komunikaty z Rządowego Centrum Bezpieczeństwa.

Ostrzeżenia cyfrowe i media

Obowiązek natychmiastowej transmisji komunikatów przez nadawców radiowych, telewizyjnych oraz portale internetowe.

Zgodnie z Art. 71 ustawy, nadzór nad powiadamianiem i alarmowaniem sprawuje minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Rodzaje sygnałów alarmowych i komunikatów

Procedury ostrzegania i alarmowania ludności

1. Ogłoszenie Alarmu

- **Sygnał dźwiękowy:** Modulowany dźwięk syreny trwający 3 minuty.
- **Środki masowego przekazu:** Powtarzany trzykrotnie komunikat słowny: "Uwaga! Uwaga! Osoby znajdujące się na obszarze... ogłaszam alarm dla...".
- **Komunikaty wizualne:** Żółty trójkąt lub symbol graficzny zagrożenia w środkach przekazu cyfrowego.

2. Odwołanie Alarmu

- **Sygnał dźwiękowy:** Ciągły dźwięk syreny trwający 3 minuty.
- **Środki masowego przekazu:** Powtarzany trzykrotnie komunikat słowny: "Uwaga! Uwaga! Osoby znajdujące się na obszarze... odwołuję alarm dla...".

3. Komunikaty Ostrzegawcze

Przekazywane w sytuacjach uprzedzenia o zagrożeniu skażeniami, zakażeniami lub klęskami żywiołowymi za pomocą głosu i tekstu.

SYGNAŁY ALARMOWE I KOMUNIKATY OSTRZEGAWCZE W POLSCE

1. RODZAJE SYGNAŁÓW ALARMOWYCH

FORMY OGŁASZANIA

AKUSTYCZNE
Ciągły/Modulowany dźwięk syreny

WIZUALNE
Żółty trójkąt równoboczny w przestrzeni publicznej

ODWOŁANIE Usunięcie znaku

CHARAKTERYSTYKA SYGNAŁÓW AKUSTYCZNYCH

	OGŁOSZENIE ALARMU	ODWOŁANIE ALARMU
DLA LUDNOŚCI CYWILNEJ	Dźwięk modulowany (3 min.)	Dźwięk ciągły (3 min.)
DLA STRAŻY POŻARNEJ (OSP)	3-krotnie wzrastający/ opadający (3 min.)	Brak sygnału (powrót do gotowości)
TRENINGOWE / ĆWICZEBNE	Dźwięk ciągły (1 min.)	(Wycisza się)

Ujednolicony system 2025

2. RODZAJE KOMUNIKATÓW OSTRZEGAWCZYCH

ALERT RCB:
(Rządowe Centrum Bezpieczeństwa)
SMS na telefon - Krótkie powiadomienia tekstowe

RSO:
(Regionalny System Ostrzegania)
Aplikacja mobilna - Pelny opis, instrukcje i mapa

MEDIA MASOWE:
Radio i Telewizja - Paski informacyjne, komunikaty

PORTALE INTERNETOWE I PRASA:
Strony WWW i redakcje - Oficialne informacje

Dostępność dla osób z niepełnosprawnościami

Jak działa system? – Proces informowania

1. Źródło sygnału

Organ administracji lub podmiot ochrony ludności, który jako pierwszy dowiedział się o zagrożeniu (Art. 67).

2. Przekazanie dalej

Informacje trafiają do Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (RCB) i odpowiednich służb ratunkowych.

3. Rozgłaszanie

Komunikaty są ogłaszane wszystkimi dostępnymi środkami – lokalnymi i ogólnopolskimi – bez zbędnej zwłoki.

4. Obowiązki obywateli

Osoby alarmowane muszą dostosować się do zaleceń i przekazać informację innym (Art. 69).

Możliwe drogi zawiadamiania

1. Syreny i nagłośnienie
W dyspozycji administracji, służb i organizacji.

2. Systemy ostrzegania
Krajowe, regionalne (RSO) i lokalne.

3. Środki masowego przekazu
Prasa, radio, telewizja (lokalna i ogólnopolska).

4. ALERT RCB
SMS-y wysyłane obszarowo do użytkowników sieci.

5. Ostrzeżenia cyfrowe
Technologia szybkiej transmisji (np. cell broadcast).

6. Internet
Oficjalne serwisy informacyjne administracji.

7. Publikacje i ogłoszenia
Dzienniki, portale, tablice ogłoszeniowe.

8. SBŁP
System Bezpiecznej Łączności Państwowej.

Możliwości Uruchamiania Sygnałów Alarmowych

Stacjonarne Syreny Alarmowe

Uruchamiane centralnie, wojewódzko lub lokalnie z poziomu centrów zarządzania kryzysowego (DSP).

Mobilne Systemy Nagłaśniające

Pojazdy służb ratowniczych (PSP, OSP, Policja) wyposażone w urządzenia głośnomówiące.

Cyfrowe Systemy Ostrzegania

Komunikaty SMS (Alert RCB), aplikacja RSO oraz sieć nadawców radiowych i telewizyjnych.

Ręczne Sygnały i Ostrzeżenia

Ręczne syreny korbowe, sygnały tonowe oraz wizualne znaki ostrzegawcze w terenie.

Komunikaty Władz Samorządowych

Lokalne systemy SMS (gminne), profile urzędów w mediach społecznościowych oraz megafony OSP i PSP.

Procedury uruchamiania sygnałów realizowane są na podstawie decyzji właściwych organów ochrony ludności (Wójt, Starosta, Wojewoda, MSWiA) w ramach Systemu Bezpiecznej Łączności Państwowej.

Alert RCB

Polski system bezpłatnego powiadamiania SMS o bezpośrednich zagrożeniach dla życia i zdrowia.

Nadawca

Wiadomości przygotowuje i zleca do wysłania Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (RCB) na podstawie informacji spływających od odpowiednich służb (np. IMGW, straż pożarna, policja).

Brak konieczności rejestracji

Aby otrzymywać komunikaty, nie trzeba instalować żadnych aplikacji, zapisywać się do systemów ani wyrażać specjalnych zgód. Wiadomości są wysyłane z urzędu.

Geotargetowanie

Ostrzeżenie trafia wyłącznie do osób, których telefony komórkowe są w danym momencie zalogowane do stacji bazowych (BTS) operatorów na obszarze objętym zagrożeniem.

Czym jest RSO?

Bezpłatny system informowania
Ostrzega obywateli o zagrożeniach na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Źródło komunikatów
Informacje przygotowują wojewódzkie centra zarządzania kryzysowego.

Kanały emisji ostrzeżeń:

Aplikacja mobilna RSO
Dostępna na systemy Android oraz iOS.

Telewizja i Radio
Paski informacyjne w TVP oraz komunikaty radiowe.

Internet
Strony internetowe urzędów i Rządowego Centrum Bezpieczeństwa.

Rodzaje ostrzeżeń

Meteorologiczne
Burze, silny wiatr, upały, opady śniegu.

Hydrologiczne
Zagrożenie powodziowe, podniesienie stanu wód.

Inne zagrożenia lokalne
Awarie chemiczne, skażenia, przerwy w dostawach mediów.

Działania administracji
Ewakuacje, zamknięcie szkół, utrudnienia komunikacyjne.

Funkcje dodatkowe:

- Powiadomienia push w aplikacji mobilnej.
- Wybór województw do otrzymywania ostrzeżeń.
- Poradniki – instrukcje postępowania w sytuacjach kryzysowych.

Technologia Cell Broadcast

Cell Broadcast

Technologia przesyłu komunikatów bezpośrednio do procesora telefonu, omijająca sieć SMS. Brak podatności na przeciążenia.

Natychmiastowa Widoczność

Automatyczne wyświetlanie na ekranie z wymuszonym dźwiękiem, nawet przy wyciszonym telefonie.

Geotargetowanie

Wysyłanie komunikatów wyłącznie do telefonów zalogowanych do konkretnych stacji bazowych BTS w strefie zagrożenia.

Gdy usłyszysz sygnał alarmowy lub otrzymasz Alert RCB
Postępowanie i zasady weryfikacji informacji w sytuacji zagrożenia

Krok 1
Zachowaj Spokój

Opanuj emocje i unikaj paniki. Działaj racjonalnie i nie podejmuj pochopnych decyzji.

Krok 2
Włącz Lokalne Radio

Wybierz pasma publiczne na bateryjnym odbiorniku radiowym, który działa niezależnie od sieci elektrycznej.

Krok 3
Zweryfikuj Źródło

Sprawdzaj wyłącznie oficjalne komunikaty rządowe, samorządowe oraz informacje służb ratunkowych.

Pamiętaj!

Oficjalne ostrzeżenia zawierają sprawdzone instrukcje postępowania. Nie rozpowszechniaj niesprawdzonych doniesień ani plotek z mediów społecznościowych.

Jeśli jesteś w mieszkaniu lub domu

Zasady postępowania i procedury bezpieczeństwa w sytuacji zagrożenia

Krok 1 • Zabezpieczenie

Zabezpiecz Dom

- Wyłącz odbiorniki prądu, zakręć główny zawór gazu oraz odetnij dopływ wody.
- Wygasz piece i paleniska.
- Pozamykaj i uszczelnij okna oraz drzwi.

Krok 2 • Przygotowanie

Plecak Ewakuacyjny

Zabierz przygotowany wcześniej **plecak ewakuacyjny**, zawierający:

- Dokumenty tożsamości i gotówkę
- Stale przyjmowane leki
- Latarkę oraz powerbank
- Zapas wody i prowiantu

Krok 3 • Działanie

Pomoc i Schronienie

- Poinformuj sąsiadów, zwłaszcza osoby starsze, samotne lub z niepełnosprawnościami.
- Przejdź do najbliższego obiektu ochronnego lub miejsca doraźnego schronienia.

Jeśli nie zdążysz udać się do schronienia

Zasady postępowania i procedury bezpieczeństwa w sytuacji zagrożenia

Krok 1 • Lokalizacja

Pozostań w Budynku

Pozostań wewnątrz budynku, z dala od okien i ścian zewnętrznych.

Krok 2 • Wybór Miejsca

Bezpieczne Strefy

Wybierz najniższą kondygnację oraz pomieszczenie bez okien (np. wewnętrzny korytarz, łazienkę).

Krok 3 • Ochrona Ciała

Pozycja Bezpieczna

Usiądź pod ścianą nośną lub w futrynie drzwiowej, chroń głowę rękami.

Jeśli znajdujesz się na zewnątrz

Zasady postępowania i procedury bezpieczeństwa w sytuacji zagrożenia

Krok 1 • Reakcja

Otwarta Przestrzeń

Nie zatrzymuj się na otwartej przestrzeni.

Krok 2 • Schronienie

Znajdź Budynek

Natychmiast wejdź do najbliższego budynku murowanego, podziemia, tunelu, przejścia podziemnego lub wyznaczonego punktu schronienia.

Krok 3 • Teren

Brak Budynków

Wykorzystaj ukształtowanie terenu: rowy, zagłębienia, nasypy. Połóż się na brzuchu, twarzą do ziemi, zasłoń głowę dłońmi i otwórz lekko usta (aby wyrównać ciśnienie fali uderzeniowej).

Jeśli poruszasz się samochodem

Zasady postępowania i procedury bezpieczeństwa w sytuacji zagrożenia

Krok 1 • Manewr

Zjedź na Pobocze

Zjedź na pobocze w sposób nieblokujący przejazdu służbom ratunkowym.

Krok 2 • Ewakuacja

Opuść Pojazd

Wyłącz silnik i opuść samochód. Pojazd nie stanowi wystarczającej osłony przed odłamkami ani falą uderzeniową.

Krok 3 • Ukrycie

Znajdź Schronienie

Skieruj się niezwłocznie do najbliższego stałego schronienia, budynku murowanego lub ukrycia.

Czego kategorycznie NIE wolno robić

Zasady postępowania i procedury bezpieczeństwa w sytuacji zagrożenia

Zakaz 1 • Przestrzeń Otwarta

Nie Obserwuj Działań

- Nie wychodź na balkon, dach ani otwartą przestrzeń, aby obserwować przelot rakiet, dronów czy obronę przeciwlotniczą.
- Większość obrażeń wynika z trafienia odłamkami zestrzelonych obiektów oraz rozbitym szkłem.

Zakaz 2 • Rejestracja

Nie Publikuj Materiałów

- Nie filmuj, nie fotografuj i nie publikuj w sieci działań wojska, pozycji baterii obrony ani miejsc trafień.
- Takie materiały są natychmiast wykorzystywane przez wywiad przeciwnika do korygowania ognia.

Zakaz 3 • Łączność

Nie Blokuj Numeru 112

- Nie blokuj numeru alarmowego 112 w celu uzyskania informacji ogólnych.
- Linia 112 służy wyłącznie do zgłaszania bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia i mienia.

Klasyfikacja obiektów zbiorowej ochrony (OZO) i miejsc schronienia

Ustawa z 5 grudnia 2024 r. – jednolita klasyfikacja infrastruktury ochronnej w Polsce

KATEGORIA I
Budowle Ochronne (OZO)

1. Schrony

- Najwyższy stopień odporności
- Pełna hermetyczność i nadciśnienie
- Systemy filtrowentylacji (CBRN)

2. Ukrycia

- Budowle niehermetyczne
- Ochrona przed skutkami broni
- Zabezpieczenie przed gruzami

KATEGORIA II
Miejsca Doraźnego Schronienia

Charakterystyka MDS

- Doraźna ochrona ludności
- Wykorzystanie istniejącej infrastruktury
- Brak wymogu hermetyczności

Przykłady obiektów

- Piwnice i garaże podziemne
- Przejścia podziemne
- Tunele metra i budynki

KATEGORIA III
Punkty Schronienia

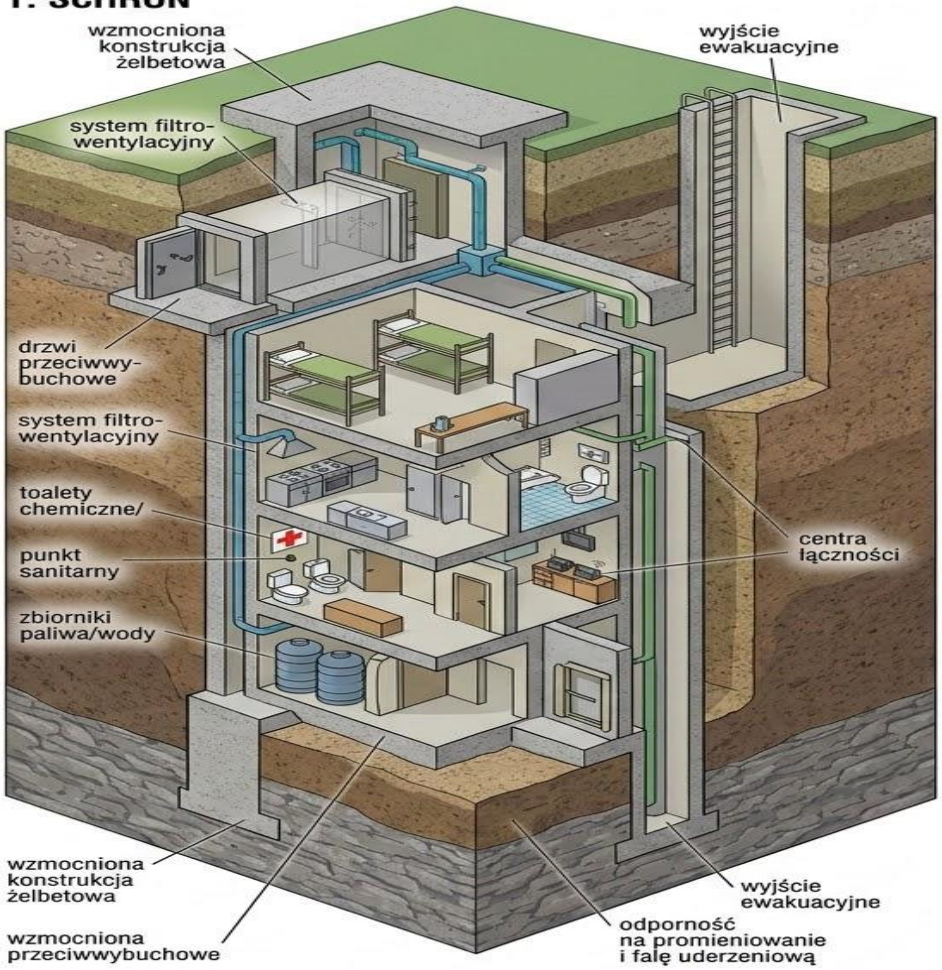
Rola i zadania

- Wyznaczone miejsca tymczasowe
- Podstawowa ochrona krótkotrwała
- Punkty zbiórki i organizacji

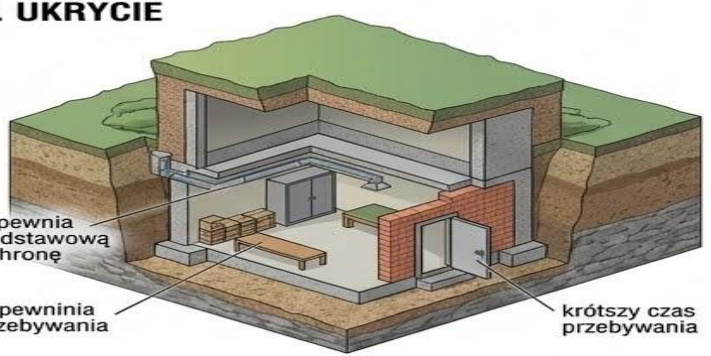
Standard wymogów

- **Natychmiastowe użycie bez specjalistycznego przygotowania**
- funkcji ochronnej przed nagłymi niebezpiecznymi zjawiskami pogodowymi oraz skutkami użycia konwencjonalnych środków rażenia, w

1. SCHRON

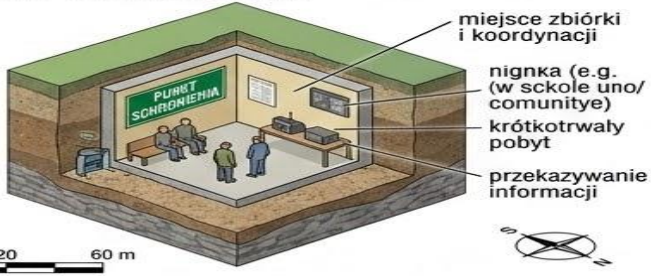
2. UKRYCIE

3. MIEJSCE DORAŹNEGO SCHRONIENIA

4. PUNKT SCHRONIENIA

Schrony – najwyższa kategoria budowli ochronnych

Wymagania techniczne, wyposażenie i definicja prawno-budowlana

Definicja prawna

Schron to budowla ochronna o konstrukcji zamkniętej i hermetycznej, wyposażona w urządzenia filtrowentylacyjne.

Kategoria: Budowle Ochronne (OZO)

Przeznaczona do ochrony osób przed skutkami użycia broni masowego rażenia, broni konwencjonalnej, skażeń chemicznych, biologicznych i promieniotwórczych.

Wymagania i wyposażenie

- **Hermetyczność i nadciśnienie zapobiegające wnikaniu skażeń.**
- **Układy filtrowentylacyjne (CBRN) z zasilaniem zapasowym lub ręcznym.**
- **Drzwi schronowe odporne na wybuch i falę uderzeniową.**
- **Rezerwowe źródła energii, woda pitna, węzły sanitarne i łączność.**
- **Wyjścia zapasowe odseparowane od strefy**

Stopień ochrony

Zapewniają ochronę przed:

- **Skutkami użycia broni masowego rażenia (jądrowej, chemicznej, biologicznej)**
- **Bezpośrednimi uderzeniami bomb i rakiet konwencjonalnych**
- **Odłamkami oraz pożarami zewnętrznymi**
- **Zagruzowaniem i działaniem sił niszczących**

Schrony w Polsce – statystyki i charakterystyka

Pojemność, odporność konstrukcyjna i czas autonomii

Potencjał i liczby

~2 000 schronów | **~300 000** miejsc

Infrastruktura stanowiąca najwyższą kategorię budowli ochronnych.

Właściwości ochronne

Konstrukcje w pełni **zamknięte i hermetyczne**.

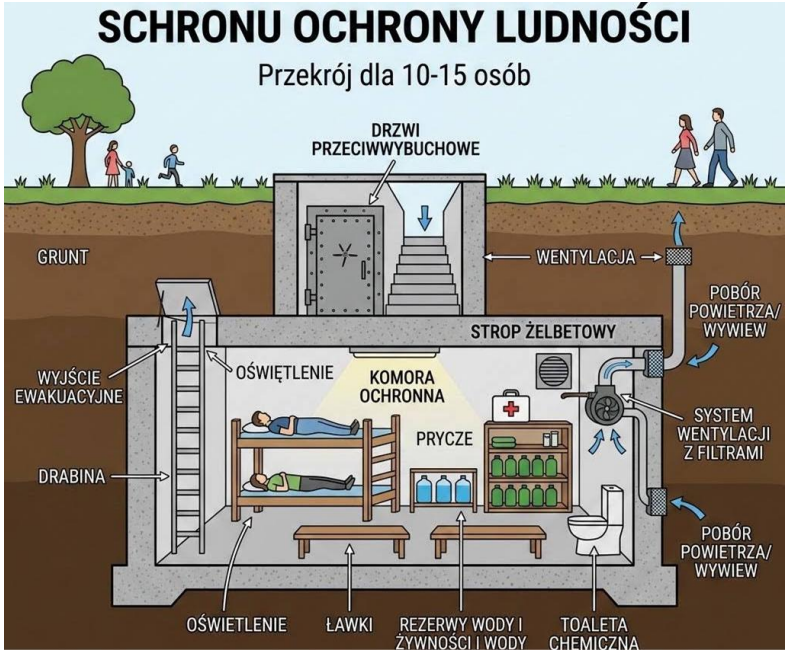
Odporność na czynniki rażenia:

- Fala uderzeniowa wybuchu, odłamki i działanie pożarów
- Skażenia powietrza (chemiczne, biologiczne, promieniotwórcze)

Czas przebywania

Od kilku dni do kilku tygodni

Wysoki poziom autonomii zapewnia długotrwałą izolację od niebezpiecznych czynników zewnętrznych.

Ukrycia – obiekty osłonowe

Ochrona przed zagrożeniami konwencjonalnymi

Definicja i instalacje

Ukrycie to budowla ochronna niehermetyczna, wyposażona w najprostsze urządzenia wentylacyjne.

- Instalacje: **Wentylacja grawitacyjna lub mechaniczna bez zaawansowanych filtrów CBRN.**
- Lokalizacja: **Podziemia nowych i istniejących budynków wielorodzinnych oraz użyteczności publicznej.**

Przeznaczenie i funkcje

Głównym celem jest ochrona ludności przed skutkami broni konwencjonalnej oraz zagrożeniami konstrukcyjnymi.

- Nośność: **Przenoszenie obciążeń od zwalenia się elementów budynku i gruzu.**
- Osłona: **Ochrona przed odłamkami rakietowymi i artyleryjskimi.**
- Tłumienie: **Ochrona przed działaniem fali uderzeniowej.**

Stopień ochrony

Zakres zabezpieczenia:

- **Ochrona przed bronią konwencjonalną, odłamkami bomb i pocisków artyleryjskich.**
- **Osłona przed falą nadciśnienia o ograniczonej sile oraz zagruzowaniem.**
- Ograniczenie: **Brak pełnej izolacji od skażonego powietrza zewnętrznego.**

Miejsca ukrycia w Polsce – statystyki

Pojemność, specyfika techniczna i formy obiektów

Potencjał i liczby

~9 000
istniejących miejsc ukrycia

~1,1 mln
Polaków z możliwością schronienia

Infrastruktura stanowiąca powszechny zasób budowli ochronnych.

Specyfika techniczna

To budowle ochronne niehermetyczne, co zasadniczo odróżnia je od schronów.

Cechy charakterystyczne:

- **Brak pełnej hermetyzacji konstrukcji**
- **Podstawowa wentylacja grawitacyjna lub mechaniczna**
- **Ochrona przed bronią konwencjonalną**

Formy i utrzymanie

Rodzaje obiektów:

- **Podziemne ukrycia**
- **Szczeliny lotnicze**

Wymogi formalne:

- **Obowiązek prowadzenia ewidencji**
- **Okresowa konserwacja i przeglądy**

Miejsca Doraźnego Schronienia (MDS)

Powszechny zasób osłonowy

Czym są MDS?

To obiekty i pomieszczenia osłonowe, które nie spełniają pełnych wymogów technicznych dla budowli ochronnych, ale zapewniają podstawowe osłonięcie przed czynnikami rażenia i skutkami warunków atmosferycznych.
Stopień ochrony: Chronią przede wszystkim przed zjawiskami wtórnymi: odłamkami pocisków, falami uderzeniowymi o mniejszym natężeniu, spadającymi fragmentami zniszczonych konstrukcji i zjawiskami atmosferycznymi

Typowe obiekty

- **Garaże podziemne i piwnice w budynkach mieszkalnych.**
- **Tunelowe przejścia podziemne, stacje metra i wiadukty.**
- **Solidne pomieszczenia w przyziemiach budynków biurowych i szkolnych.**

Zasady adaptacji doraźnej

- **Usunięcie przedmiotów łatwopalnych i niebezpiecznych.**
- **Zapewnienie dostępu do wody pitnej i podstawowej apteczki.**
- **Weryfikacja dróg ewakuacyjnych i wentylacji grawitacyjnej.**

Miejsca Doraźnego Schronienia – Skala i Specyfika

Najliczniejszy zasób osłonowy dla ludności w Polsce

Potencjał i skala

>85 tys.

miejsc doraźnego schronienia

~24 mln

osób z możliwością schronienia w całej Polsce

Stanowią przeważającą większość ogólnej pojemności obiektów ochronnych.

Funkcje i typowe obiekty

To budynki i obiekty pełniące na co dzień standardowe funkcje użytkowe.

Przykłady obiektów:

- **Podziemne parkingi i garaże**
- **Piwnice budynków**
- **Tunele i przejścia podziemne**

Zakres ochrony i przeznaczenie

Zakres ochrony:

- **Chronią przed odłamkami, ostrzałem, zagruzowaniem i kataklizmami**

Ograniczenia i czas:

- **Nie izolują od skażonej atmosfery**
- **Krótkotrwałe przebywanie (od kilku godzin do kilku dni)**

Punkty schronienia

Lokalne miejsca osłony krótkotrwałej

Definicja prawna Punktu Schronienia

Lokalnie zidentyfikowane i wyznaczone miejsce przebywania ludności w obiekcie budowlanym, udostępniane w sytuacji zagrożenia w celu krótkotrwałego zabezpieczenia przed skutkami ataku lub anomalii pogodowych.

Dostępność i wyznaczenie przez organ ochrony ludności

Punkty są łatwo dostępne, zlokalizowane w otoczeniu osiedli mieszkaniowych, zakładów pracy i obiektów użyteczności publicznej. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta prowadzi ich ewidencję i wyznacza je we współpracy z zarządcami.

Oznakowanie i powszechna wiedza

Miejsca te muszą być jednoznacznie oznakowane zewnętrznie i uwzględnione w miejskich systemach informacji, zapewniając mieszkańcom powszechną wiedzę o ich lokalizacji.

Zasady i wzory oznakowania budowli ochronnych oraz punktów schronienia

Standardy oznakowania, międzynarodowa ochrona prawna i wymogi MSWiA

1. Międzynarodowy Znak Ochrony Cywilnej (Konwencja Genewska)

Niebieski trójkąt równoboczny na pomarańczowym tle. Stosowany na budowlach ochronnych (schronach i ukryciach), oznaczający międzynarodową ochronę prawną obiektu.

2. Oznakowanie Punktów Schronienia i MDS

- Zgodne z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.
- Zewnętrzne tablice informacyjne z napisem „PUNKT SCHRONIENIA".
- Tablica zawiera numer ewidencyjny obiektu z Centralnej Ewidencji OZO.

3. Zasady umieszczania tablic

W widocznym miejscu przy wejściu do budynku oraz na wysokości wzroku przy drogach dojazdowych.

Międzynarodowy Znak Ochrony Cywilnej

Gwarancja ochrony prawnej w myśl I Protokołu Dodatkowego do Konwencji Genewskich

Do 31.12.2026 r.

Ostateczny termin dla właścicieli i zarządców

Właściciele i zarządcy budynków mają prawny obowiązek umieszczenia odpowiedniego i widocznego oznakowania obiektu.

Przykładowe rozmieszczenie oznakowania na budynku

Wizualizacja prawidłowego oznaczenia Punktu Schronienia na elewacji i drzwiach wejściowych

1. Główne tablice na elewacji

Międzynarodowy znak obrony cywilnej (200 × 200 mm) montowany bezpośrednio nad zieloną tabliczką „PUNKT SCHRONIENIA" (100 × 200 mm) w widocznym miejscu przy wejściu.

2. Naklejka na drzwiach wejściowych

Kwadratowa naklejka (80 × 80 mm) umieszczana w prawym górnym rogu drzwi wejściowych do budynku oraz drzwi bezpośrednio prowadzących do schronienia.

3. Widoczność i identyfikacja

Oznakowanie musi być czytelne z poziomu dojazdu i na wysokości wzroku, zapewniając szybką identyfikację obiektu w sytuacji zagrożenia.

Obowiązki właścicieli i zarządców budynków

Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej

1. Obowiązek Udostępniania Obiektów

W przypadku ogłoszenia alarmu za pomocą systemu powiadamiania, **właściciel lub zarządca obiektu** ma obowiązek udostępnić punkt schronienia osobom chroniącym się na czas jego trwania.

Udostępnienie w czasie alarmu

2. Utrzymanie Stanu Technicznego

Zapewnienie drożności dróg ewakuacyjnych, sprawności instalacji wentylacyjnych oraz braku materiałów niebezpiecznych w przestrzeniach schronienia.

Drożność i wentylacja

3. Obowiązek Oznakowania

Właściciel lub zarządca obiektu jest zobowiązany do umieszczenia oficjalnych znaków graficznych informujących o lokalizacji punktu schronienia lub budowli ochronnej.

Oficjalne znaki MSWiA

Aplikacja 'Gdzie się ukryć'

Nowe narzędzie Komendy Główną Państwowej Straży Pożarnej

Zastąpienie dotychczasowej aplikacji 'Schrony'

W sieci pojawiła się nowa aplikacja przygotowana przez PSP. Dostępna jest pod oficjalnym adresem **gdziesieukryc.pl.**

Główne funkcje i możliwości aplikacji

1. Interaktywna mapa

Widok podglądu infrastruktury oraz geolokalizacja miejsc ochrony w całej Polsce.

2. Miejsca ochrony

Szybkie wyszukiwanie najbliższego miejsca ochrony w pobliżu aktualnej lokalizacji

Lokalizacja w czasie rzeczywistym

3. Nawigacja do celu

Wyznaczanie trasy dotarcia do schronienia wraz z bezpośrednią integracją z nawigacją Google.

Nawigacja Google Maps

Centralna Ewidencja Obiektów Zbiorowej Ochrony

Centralna Ewidencja OZO • Teleinformatyczny system Państwowej Straży Pożarnej

Cyfrowy rejestr i ewidencja krajowa

Ustawa nakłada na Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej obowiązek prowadzenia teleinformatycznej bazy danych o wszystkich obiektach ochronnych w Polsce.

Kluczowe funkcjonalności dla obywateli

1. Pojemność i stan

Rejestr zawiera precyzyjne dane o pojemności osobowej obiektu i jego kategorii ochronnej.

Weryfikacja parametrów

2. Aktualizacja danych

Państwowa Straż Pożarna wspólnie z gminami okresowo inwentaryzuje i weryfikuje obiekty w ewidencji.

Współpraca PSP i Gmin

Współpraca organów PSP z dyrektorami szkół i przedszkoli

Zasady i procedury postępowania w stanach zagrożenia

Główny cel współdziałania

Kompleksowe przygotowanie placówek oświatowych na wypadek wystąpienia zagrożenia z powietrza, powiadamianie oraz sprawne przeprowadzenie procedur alarmowych.

Współpraca organów PSP z dyrektorami szkół i przedszkoli

Zasady i procedury postępowania w stanach zagrożenia

Główny cel współdziałania

Kompleksowe przygotowanie placówek oświatowych na wypadek wystąpienia zagrożenia z powietrza, powiadamianie oraz sprawne przeprowadzenie procedur alarmowych.

Kluczowe etapy procedury reagowania:

1. Przygotowanie placówek

Opracowanie procedur ochronnych, wyznaczenie stref bezpiecznych oraz przygotowanie kadry i wychowanków na wypadek zagrożenia z powietrza.

2. Ogłoszenie alarmu

Natychmiastowe przekazanie sygnału po odebraniu komunikatu o zagrożeniu oraz sprawne przemieszczenie do wyznaczonych ukryć.

Sygnał alarmowy

3. Odwołanie alarmu

Bezpieczne odwołanie stanu zagrożenia, weryfikacja stanu osobowego oraz kontrolowany powrót do normalnych zajęć.

Bezpieczny powrót

Wytyczne dla placówek oświatowych
na wypadek natychmiastowego reagowania w przypadku zagrożenia z powietrza

Cel i zakres instrukcji

Niniejsza instrukcja stanowi wytyczne operacyjne regulujące zasady natychmiastowego reagowania w przypadku ogłoszenia alarmu powietrznego lub innego zagrożenia z powietrza.

Adresaci wytycznych

1. Szkoły

Dyrektorzy szkół odpowiedzialni za wdrożenie procedur alarmowych i ewakuacyjnych.

2. Przedszkola

Dyrektorzy przedszkoli zobowiązani do natychmiastowej ochrony najmłodszych.

3. Inne Placówki

Kierownictwo placówek oświatowo-wychowawczych.

Odpowiedzialność prawna i przygotowanie organizacyjne

Obowiązki dyrektora placówki oświatowej w zakresie bezpieczeństwa

Jednoosobowa odpowiedzialność dyrektora

Dyrektor placówki oświatowej odpowiada jednoosobowo za zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w szkole/przedszkolu (zgodnie z Prawem oświatowym oraz przepisami BHP).

Obowiązki dyrektora przed wystąpieniem realnego zagrożenia:

1. Wewnętrzny sygnał alarmowy

Syrena miejska lub gminna może nie być słyszalna w wygłuszonych salach. Należy ustalić jednoznaczny kod wewnętrzny (np. seria krótkich dzwonków przez 1 minutę, ciągły sygnał dzwonka elektrycznego lub komunikat głosowy przez szkolny radiowęzeł).

2. Wyznaczenie stref bezpiecznych

Wskazać w zarządzeniu wewnętrznym docelowe miejsce schronienia (MS – np. wzmocniona piwnica, kondygnacja podziemna) lub strefy osłonięte na kondygnacjach naziemnych (korytarze wewnętrzne bez okien).

3. Przypisanie ról personelowi

Wyznaczyć imiennie pracowników odpowiedzialnych za odcięcie mediów technicznych, ryglowanie drzwi zewnętrznych oraz nadzór nad zbiórką.

1. Rozpoznanie sygnałów alarmowych

Działania ochronne należy podjąć natychmiast po wystąpieniu któregokolwiek z poniższych sygnałów:

Ogłoszenie alarmu

Źródło ostrzeżenia

Syrena stacjonarna / mobilna

Forma sygnału

Dźwięk modulowany (3 minuty)

Znaczenie operacyjne

Natychmiastowe ukrycie dzieci i personelu.

Odwołanie alarmu

Źródło ostrzeżenia

Syrena stacjonarna / mobilna

Forma sygnału

Dźwięk ciągły (3 minuty)

Znaczenie operacyjne

Powrót do sal, weryfikacja stanu, ewentualne rozpuszczenie zajęć.

Komunikat cyfrowy

Źródło ostrzeżenia

Komunikat cyfrowy

Forma sygnału

Alert RCB / aplikacja RSO / komunikat z CZK

Znaczenie operacyjne

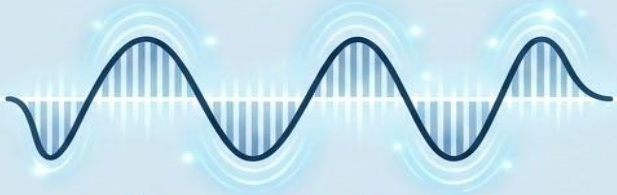
Równorzędna podstawa do zarządzenia procedury ukrycia.

ROZPOZNAWANIE SYGNAŁÓW ALARMOWYCH: SYRENY I DŹWIĘK MODULOWANY

SYRENY STACJONARNE I DŹWIĘK MODULOWANY

Syrena stacjonarna

DŹWIĘK MODULOWANY (Falujący)

- Trwa 3 minuty
- Powtarzające się cykle: wzrost i spadek tonu

ZNACZENIE: Ogłoszenie alarmu (np. zagrożenie skażeniem, klęska żywiołowa). Udaj się do schronienia, włącz radio/TV.

POJAZDY UPRZYWILEJOWANE (MOBILNE)

SYGNAŁY OSTRZEGAWCZE (Zmienne/Pulsujące)

- Różne dźwięki (wilk, pies, jelp, hi-lo)
- Krótsze trwanie, często przerywane

ZNACZENIE: Ostrzeżenie w **ruchu drogowym**, prośba o ustąpienie pierwszeństwa przejazdu.

PAMIĘTAJ!

- Dźwięk modulowany (falujący) to zazwyczaj **alarm powszechny.**
- Dźwięki pojazdów są zazwyczaj **ostrzeżeniami lokalnymi.**
- Zawsze słuchaj komunikatów lokalnych władz w radiu lub telewizji.

2. Procedura operacyjna po usłyszeniu syreny

W warunkach zagrożenia z powietrza liczy się czas – od wykrycia celu do ewentualnego uderzenia mija zazwyczaj od kilkudziesięciu sekund do kilku minut.

Uruchomienie alarmu wewnętrznego i odcięcie mediów

Podział ról i natychmiastowych zadań:

Dyrektor (lub wyznaczony zastępca)

Natychmiast uruchamia szkolny/przedszkolny system ostrzegania radiowęzłem lub kodem dzwonkowym.

Wyznaczony pracownik obsługi

(konserwator / woźny) bezzwłocznie:

- **Zamyka główny zawór gazu.**
- **Wyłącza główny wyłącznik prądu (poza obwodami zasilania awaryjnego i oświetlenia ewakuacyjnego).**
- **Wyłącza wentylację mechaniczną i klimatyzację (odcięcie dopływu powietrza z zewnątrz).**

3. Przejście dzieci do Miejsc Schronienia / MS

Sprawna ewakuacja i zasady postępowania w placówkach oświatowych

Ważne: Zabierać wyłącznie niezbędną dokumentację i apteczkę

Nauczyciele zabierają wyłącznie dziennik/listę obecności i apteczkę. Zajęcia są natychmiast przerywane – nie ma czasu na zbieranie ubrań z szatni ani plecaków.

W szkołach

- **Formowanie par:** Uczniowie schodzą parami, pod stałym nadzorem nauczyciela.
- **Trasy ewakuacyjne:** Przemieszczanie się wyłącznie wyznaczonymi drogami ewakuacyjnymi.
- **Docelowe miejsce:** Schodzenie do wyznaczonego punktu schronienia (najczęściej piwnice lub kondygnacje podziemne).

W przedszkolach i żłobkach

- **Formowanie par:** Dzieci są natychmiast formowane w pary.
- **Wsparcie personelu:** Personel pomocniczy (pomoce nauczycieli, intendent, pracownicy kuchni) obligatoryjnie dołącza do grup, wspierając sprowadzanie najmłodszych.
- **Najmłodsze dzieci:** W żłobkach i grupach 3-latków należy wykorzystać wózki wieloosobowe lub nosidła ewakuacyjne.

Kolejność w wyborze miejsc schronienia

1 **Schron, ukrycie, miejsce doraźnego schronienia w budynku**
jeżeli istnieje, jest dostępne i ma potwierdzoną pojemność

2 **Punkt schronienia w budynku**
wykorzystany w zakresie pojemności i zasad udostępnienia

4. Procedura w przypadku braku schronu podziemnego (ukrycie doraźne)

Stosować, gdy czas nie pozwala na zejście lub budynek nie ma piwnic.

Gdy placówka nie dysponuje podziemiem lub schodzenie zajęłoby zbyt wiele czasu:
Należy natychmiast zastosować procedurę ukrycia doraźnego wewnątrz budynku.

1. Ewakuacja na korytarze

Wyprowadź dzieci z sal lekcyjnych/dydaktycznych na wewnętrzne korytarze, oddzielone od fasady budynku co najmniej jedną ścianą nośną.

2. Ochrona przed szkłem

Kategorycznie odsuń dzieci od okien, świetlików dachowych i przeszklonych drzwi.

Fala uderzeniowa zamienia szkło w niebezpieczne odłamki.

3. Pozycja ochronna

Poleć dzieciom usiąść na podłodze pod ścianami nośnymi, przyjąć pozycję embrionalną, zasłonić głowy rękami i lekko uchylić usta.

Kolejność w wyborze miejsc schronienia

3

Miejsca schronienia

w przypadku braku w budynku obiektów zbiorowej ochrony i punktów schronienia oraz gdy ich pojemność jest niewystarczająca – wybór dokonywany po wizji lokalnej i uzgodnieniach

4

Miejsca schronienia – rozwiązania szczególne

w przypadku braku możliwości wyznaczenia miejsc schronienia zaleca się pozostanie dzieci w salach, zabezpieczenie okien folią odłamkową, zastosowanie rolet, tymczasowych osłon dobranych do otworów okiennych, wypracowanie zachowań – np. odpowiednie ustawienie ławek i schronienie pod nimi.

Jakie przestrzenie w budynku należy brać pod uwagę

Najważniejsze cechy

Kondygnacja	podziemna, gdy jej brak należy rozpatrywać pierwszą kondygnację nadziemną
„Dwie ściany”	między ludźmi a przestrzenią zewnętrzną powinny znajdować się możliwie dwie trwałe przegrody
Dojście	krótka droga, bez konieczności użycia windy

Osłona	pomieszczenie wewnętrzne, bez okien lub z minimalnym przeszkleniem
Wyjścia	odpowiednie warunki do ewakuacji, preferowane dwa wyjścia – przy czym jednym z nich może być okno lub inny otwór umożliwiający ewakuację;
Użyteczność	jak największa pojemność, oświetlenie - najlepiej jeśli jest też awaryjne, możliwość odbioru sygnałów i komunikatów alarmowych, inne potrzeby szczególne

Wentylacja **Miejsce schronienia musi zapewnić odpowiednią wentylację, dostosowaną do przyjętej pojemności, *zalecane co najmniej 1,5 m^2 na osobę***

5. Wprowadzenie reżimu ograniczonego dostępu - zakaz wstępu bez weryfikacji i opuszczania budynku.

Główny obowiązek personelu:
Woźny lub wyznaczony pracownik zamyka i rygluje wszystkie wejścia do budynku placówki.

1. Ochrona przed wejściem

Brak wstępu

Żadna osoba z zewnątrz nie może wejść do budynku bez weryfikacji.

2. Bezpieczeństwo wewnątrz

Zakaz opuszczania

Nikt (ani uczeń, ani pracownik) nie może samowolnie opuścić obiektu do momentu oficjalnego odwołania alarmu.

6. Weryfikacja stanu osobowego i raport do dyrektora

Czas wykonania: natychmiast po zajęciu miejsc w schronieniu.

Wymóg natychmiastowej weryfikacji:
Procedura sprawdzania obecności i przekazywania meldunków rozpoczyna się od razu po bezpiecznym usytuowaniu grupy w schronieniu.

1. Rola Nauczyciela

Sprawdzenie obecności i meldunek

Każdy nauczyciel weryfikuje stan osobowy na podstawie tradycyjnej listy obecności lub e-dziennika i zgłasza wynik dyrektorowi.

Wzór meldunku:
„Grupa 4 – 22 dzieci obecnych, 3 nieobecnych od rana, wszyscy bezpieczni”

2. Rola Dyrektora Placówki

Meldunek do służb zewnętrznych

Dyrektor placówki zbiera meldunki od wszystkich grup i składa łączny raport zbiorczy drogą telefoniczną lub radiową.

Odbiorca raportu:
Gminne lub Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego (GCZK / PCZK)

7. Zasady postępowania wobec rodziców (krytyczny aspekt bezpieczeństwa)

Procedury dotyczące wydań dzieci, bezpieczeństwa i komunikacji w trakcie alarmu

Najczęstszy błąd podczas realnych alarmów:
Uleganie presji spanikowanych rodziców, którzy przyjeżdżają pod placówkę odebrać dzieci.

1. Zakaz wydawania dzieci

Wydanie dziecka na otwartą przestrzeń stwarza bezpośrednie ryzyko porażenia odłamkami.

Dyrektor ponosi odpowiedzialność prawną za bezpieczeństwo. Wydanie dziecka to rażące naruszenie BHP.

2. Rodzice pod placówką

Jeśli rodzic zjawi się pod szkołą, należy wpuścić go do wnętrza i skierować do Punkcie Schronienia.

Kategorycznie nie wydawać dziecka na zewnątrz do czasu odwołania alarmu!

3. Komunikacja kryzysowa

Wysyłka gotowego szablonu (Librus, Vulcan, SMS):

„Ogłoszono alarm powietrzny. Dzieci są bezpieczne w schronie. Obiekt jest zamknięty. Prosimy nie przyjeżdżać do odwołania alarmu.”

8. Działania opiekuńczo-psychologiczne w schronieniu

Kluczowe zasady wsparcia emocjonalnego i organizacji przestrzeni dla dzieci

Główny czynnik ryzyka:

Pobyt w zamkniętej, często ciasnej przestrzeni piwnicznej wywołuje u dzieci silny stres reaktywny.

1. Reżim słowny

Personel nie używa słów eskalujących panikę (*„bomba”, „wojna”, „rakieta”, „zastrzelą”*).

Sformułowania zadaniowe:

„Mamy próbę bezpiecznej bazy, schodzimy na dół, sprawdzamy, jak radzi sobie nasza drużyna”.

2. Organizacja przestrzeni

- **Punkt pierwszej pomocy i toaleta awaryjna (np. toalety turystyczne / wiadra ze żwirkiem).**
- **Aktywności skupiające uwagę: śpiewanie piosenek, opowiadanie bajek, ćwiczenia oddechowe.**

3. Zakaz transmisji live

Nauczyciele mają obowiązek zakazać uczniom nagrywania i streamowania paniki do mediów społecznościowych.

Cel zakazu:

Zapobieganie histerii wśród rodziców oraz paraliżowaniu linii alarmowych.

9. Procedura po odwołaniu alarmu

Kluczowe kroki od sygnału odwołania do decyzji o funkcjonowaniu placówki

1. Sprawdzenie budynku

Po usłyszeniu sygnału ciągłego syren (3 minuty) lub komunikacie GCZK/PCZK:

- **Sprawdzenie stanu konstrukcyjnego**
- **Weryfikacja braku zapachu dymu lub gazu**

2. Powrót do sal

Dyrektor podejmuje decyzję o bezpiecznym wyprowadzeniu grup ze schronienia.

Uczniowie pod opieką nauczycieli przechodzą z powrotem do sal lekcyjnych.

3. Decyzja końcowa

W porozumieniu z organem prowadzącym (wójt, burmistrz, prezydent) zapada decyzja o:

Wariant A:
Kontynuacja zajęć dydaktycznych

Wariant B:
Odwołanie zajęć i sukcesywne wydawanie dzieci za potwierdzeniem tożsamości

Podsumowanie – budowanie odporności społecznej i osobistej

Najważniejsze wnioski i filary bezpieczeństwa obywatelskiego

1. Znajomość sygnałów alarmowych

Umiejętność natychmiastowego odróżnienia dźwięku modulowanego (ogłoszenie alarmu) od ciągłego (odwołanie alarmu).

2. Przygotowanie domowe

Posiadanie spakowanego plecaka ewakuacyjnego na 72 godziny dla każdego członka rodziny.

3. Zapoznanie się z mapą schronień

Weryfikacja położenia najbliższego punktu schronienia lub MDS w miejscu zamieszkania i pracy.

4. Współpraca zarządców i mieszkańców

Dbajmy o to, aby drogi ewakuacyjne i podziemia budynków nie były zastawiane ani zamykane w sposób uniemożliwiający ewakuację.

Bibliografia

Akty prawne

1

Dyrektywa (UE) 2022/2557

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2557 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie odporności podmiotów krytycznych i uchylająca dyrektywę Rady 2008/114/WE (Dz. Urz. UE L 333 z 27.12.2022, s. 164).

2

Ustawa o zarządzaniu kryzysowym

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (tekst jednolity Dz. U. z 2026 r. poz. 574 ze zm.).

3

Ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej

Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz. U. poz. 1907 ze zm.).

System Ostrzegania Ludności i Obiekty Ochronne w Polsce

Dziękuję za uwagę

Pytania i dyskusja | System Ostrzegania Ludności i Obiekty Ochronne